

Aktuell analys

Stockholm den 15 januari 2008

Att spara avdragsgillt eller ej?

Det finns en del missförstånd kring det avdragsgilla pensionssparandet. Det sägs att man inte ska spara avdragsgillt om man inte har så hög lön att man betalar statlig skatt. Och att de med låga inkomster missgynnas.

För det första: Det är inte bara avdragseffekten som påverkar sparandets slutresultat. Även de olika sätten att ta ut skatt på värdestegring påverkar. För det andra: Det är inte bara låginkomsttagaren som ska vara noga med att räkna på hur avdragseffekten fungerar. Även de med höga inkomster har anledning att ta hänsyn till den.

Avdragseffekten

När man sparar avdragsgillt drar man av sparbeloppet mot tjänsteinkomsten. Hur mycket skatten minskar beror på hur stor marginals-katten på inkomsten är. Idag är den i stort sett densamma som kommunalskatten i den kommun man bor i, plus kyrkoavgift eller begravningsavgift, för den som är löntagare. Passerar man månadslönen 28 410 kr börjar man betala statlig skatt och då ökar marginals-katten med 20 procentenheter. Nästa gräns där man får ytterligare 5 procentenheters marginals-katt går vid 42 260 kr per månad. När man tar ut sitt pensionssparande betalar man skatt på utbetalningen med den marginals-katt man har vid den tidpunkten.

Om marginals-katten är lika hög när man sparar som när man tar ut sitt sparande är avdragseffekten neutral, dvs. den spelar ingen roll för slutresultatet.

Det bästa utfallet får man om man sparar med hög avdragseffekt, men tar ut pengarna till lägre marginals-katt. Olönsamt kan det i stället bli om skatten är högre vid uttag än när man sparar.

Och det är bland annat det senare som kan vara ett orosmoment. Om kommunalskatten kommer att höjas under årens lopp kommer marginals-katten med automatik att bli högre även om man inte betalar statlig skatt. Räcker det för att det ska bli olönsamt? För att svara på den frågan behöver man se hur skillnaden i kapitalbeskattning för olika sparformer slår.

Beskattning av värdestegring

På vanligt sparande är skattesatsen idag 30 procent på faktisk avkastning och värdestegring.

På avdragsgillt sparande är skattesatsen 15 procent, men på en schablonmässigt framräknad avkastning. Den beräknas som om man har en årlig avkastning motsvarande statslåneräntan året innan. Skatten tas ut varje år på värdet vid årsskiftet, oavsett om värdet stigit eller sjunkit under året. I princip betyder det att om man placerar så att man får minst den avkastning som räntemarknaden ger i genomsnitt under årens lopp är skatteuttaget lägre än i vanligt sparande. På långsiktigt sparande brukar avkastningen dessutom bli högre, då man vanligtvis placerar även på aktiemarknaden.

Jämföra sparformer

Ett exempel: Säg att man sparar 6 000 kronor varje år i 35 år, statslåneräntan är 4 procent och avkastningen en procentenhet högre, 5 procent. För det avdragsgilla sparandet avses 6 000 kronor netto, efter skatteavdrag. Det avdragsgilla sparandet ger ett bättre resultat på 140 kronor i månaden (första månaden) om man fördelar uttagen på 20 år. Det är 7,3 procent bättre än fondsparandet. Det avdragsgilla sparandet är beräknat efter att man har samma marginalskatt när man sparar, som när man tar ut pengarna. Det kan vara 33 procent eller 58 procent, skillnaden blir densamma.

Hur mycket måste kommunalskatten/marginalskatten stiga för att eliminera hela förbättringen? Jo, med 4 kronor och 60 öre för den med låg marginalskatt och 2 kronor och 90 öre för den med hög marginalskatt. (I och med att sparbeloppet brutto är större för den som har hög marginalskatt tas skatten ut på ett större kapital och en höjning av kommunalskatten får större effekt.)

Säg att avkastningen blir bättre, hela tre procentenheter över statslåneräntan, dvs. 7 procent. Då blir resultatet 330 kronor bättre per månad, om kapitalet fördelas på 20 år. Marginalskatten måste stiga med 7 kronor och 10 öre respektive 4 kronor och 45 öre för att valet av sparform ska vara likvärdigt.

Naturligtvis får man inte en jämn och rak avkastning över alla åren. Det spelar roll för slutresultatet vid vilken tidpunkt man får perioder med sjunkande avkastning och hur långa de är. Därför är exemplet något förenklat. Men det är av den orsaken också viktigt att skattesatsen på pensionssparande hålls låg även i fortsättningen.

Höginkomsttagare inte alltid vinnare

De som har hög lön och hamnar på högsta marginalskatt kan få så hög pension att de får betala hög marginalskatt även som pensionärer.

En höginkomsttagare behöver fundera över vilka förväntningar han eller hon har om vad pensionssparandet ska ge i plånboken. Speciellt den som räknar med en hög pension. Den höginkomsttagare som sätter in samma summa (före avdrag) i sitt sparande som en person med låg marginalskatt, får ju ut mycket mindre efter skatt. Har man hög inkomst och räknar med hög pension måste man därför spara väldigt mycket i det avdragsgilla pensionssparandet för att det ska ge ett bra tillskott, en möjlighet som nu har begränsats.

Nya förutsättningar

När Riksdagen beslutade om att avdragsgillt pensionssparande ska begränsas till högst 12 000 kr per år från och med årsskiftet hade det varit önskvärt att beloppet hade knutits till exempelvis inkomstutvecklingen. Nu ligger det fast på en nominell nivå. Om ett antal år är det beloppet inte lika mycket värt. Med åren blir det allt svårare att spara för att få en rimlig köpkraftsnivå.

Märkligt nog gjorde man en koppling till inkomstindex bara när man tog beslut om en ny lägre fastighetsavgift. Det hade varit lämpligt att använda samma resonemang för pensionssparandet. (Även om det kanske hade varit mer naturligt om fastighetsavgiften hade följt konsumentprisindex.)

Regeringens signaler borde gå ut på att stötta det enskilda trygghetssparandet. Så ser signalerna inte ut idag. Det är av samhällets och individens intresse att man sparar till sin pension. Därför vore det också klokt om regeringen tar fram regelverk för en ny sparform där man kan spara till sin pension på samma sätt som i det avdragsgilla sparandet, fast utan avdragsrätt: med 15 procents avkastningsskatt, med bundenhet och med möjlighet till månatliga utbetalningar.

Slutsatser

Det går inte att generellt avråda låginkomsttagare att spara avdragsgillt. Det kan visa sig i slutändan att det var det bästa alternativet. Spartiden är lång, ingen vet vilka inkomstskatter vi har om 20-30-40 år. Och med en bra placering är avkastningsskatten på sparandet till fördel.

En höginkomsttagare ska vara medveten om hur avdragseffekten fungerar. Ett sparbelopp kan se mycket ut, men ger inte så stort tillskott om skatten är hög även vid uttag. Höginkomstpensionären löper också större risk än låginkomsttagaren för att kommunalskattehöjningar blir missgynnande.

Högsta beloppet för avdragsgillt pensionssparande har sänkts till 12 000 kronor per år, från första januari. Den som tidigare sparat mer ska inte fortsätta spara överstigande del i den sparformen. Det är direkt olönsamt. För att inte den framtida pensionsinkomsten ska bli otillräcklig kan man se till att spara det beloppet (räknat efter skatt) i annan form. Det är klokt att sprida sitt sparande på flera olika sparformer. Både inkomstutveckling, behoven i livet och regelverken kan förändras och då ska man inte ha låst in sig i bara ett sätt att spara till pensionen.

För ytterligare information:

Ylva Yngveson, Institutet för Privatekonomi, tfn:08-585 916 04, 070-200 12 45